

Tijd voor een Actieplan aanpak intieme terreur

Ingrid Vledder & Ariane Hendriks¹

De bescherming van slachtoffers van huiselijk geweld schiet in het Nederlandse familierecht nog altijd tekort. Hoewel er meer aandacht is voor de risico's na een scheiding, krijgt contact met beide ouders nog vaak voorrang boven veiligheid, zelfs bij duidelijke signalen van geweld. Dit is geen incident, maar het gevolg van een hardnekkig denkkader. Een fundamentele koerswijziging en concrete maatregelen om slachtoffers beter te beschermen zijn noodzakelijk.

De rechtspraak is tekortgeschoten bij het beschermen van vrouwen tegen hun geweldadige ex.² Dit zegt Henk Naves, voorzitter van de Raad voor de rechtspraak, in *Trouw* bij de presentatie van het Jaarverslag 2025. Hij stelt dat bij rechters het gevaar dat vrouwen kunnen lopen na een scheiding beter op de radar moet komen. Veiligheid van vrouwen en kinderen moet voorop staan. Volgens hem moeten andere organisaties zoals de Raad voor de Kinderbescherming ook een rol hierin spelen, maar hij vindt niet dat zijn eigen beroepsgroep ermee wegkomt door alleen naar anderen te kijken.

Laat helder zijn: wij vinden het uiteraard positief dat de hoogste bestuurder van de Rechtspraak zich in een landelijk dagblad op deze manier uitspreekt. Het is onmiskenbaar dat de Rechtspraak inmiddels de urgentie voelt om vrouwen na scheiding beter te beschermen. Nog geen week daarvoor erkende persrechter Susanne Tempel bij televisieprogramma *Pointer fouten* te hebben gemaakt, omdat zij kinderen heeft gedwongen tot contact met een onveilige ouder.³

Het is een opvallende breuk met het verleden dat Naves niet de verdedigingslinie kiest dat als de rechter nu maar beschikt over de juiste informatie, ook de juiste beslissing wordt genomen. Die lijn zagen we wel in het reflectierapport *Recht doen aan kinderen en ouders* uit 2023⁴ en recent nog naar aanleiding van de kritiek in het eerste landenrapport van GREVIO.⁵

Er is wel een opmerkelijk verschil tussen de uitspraken van Naves in *Trouw* en wat er in het Jaarverslag zelf staat. Zo zegt hij in *Trouw* dat de Rechtspraak meer bewustheid wil creëren over situaties waarin de band met de ex juist met hulp van de Rechtspraak verbroken moet worden. In het voorwoord van het *Jaarverslag* stelt hij alleen de vraag hoe de Rechtspraak meer oog kan hebben voor zaken waarbij sprake is van intieme terreur of femicide. En als familierechtelijk knelpunt wordt genoemd dat het schort

aan goede diagnostiek van ouders, waardoor rechters niet goed kunnen beoordelen wat er tussen ouders onderling en/of met hun kinderen speelt of heeft gespeeld, bijvoorbeeld huiselijk geweld, waaronder dwingende controle. Als de rechter met zijn uitspraak de situatie niet wil veranderen, dan zou hij in dit soort zaken beter geïnformeerd moeten worden door de betrokken instanties.

In het *Jaarverslag* neemt de Rechtspraak dus opnieuw het standpunt in dat als de rechter maar goed geïnformeerd wordt, hij vanzelf de 'juiste' beslissing neemt. En dat is niet de realiteit in de huidige familierechtspraak, zoals wij in ons boek *Met liefde heeft het niets te maken*⁶ hebben laten zien. Ook als het geweld overduidelijk is, wordt contact met beide oude ouders geprioriteerd boven veiligheid. Wij vinden het zorgwekkend dat de Rechtspraak dit probleem nog steeds niet voldoende onderkent.

Auteurs

1. Mr. drs. I. Vledder is familierechtadvocaat en cultuurwetenschapper. Mr. drs. A.G.

Hendriks is docent familierecht aan Tilburg University en cultuurwetenschapper.

Noten

2. D. Pels, 'Rechtspraak heeft vrouwen niet genoeg beschermd, zeggen rechters', *Trouw* 22 april 2026, trouw.nl/binnenland/rechtspraak-heeft-vrouwen-niet-genoeg-beschermd-zeggen-rechters-b2fffeff/.

3. Pointer, *NPO1* 16 april 2026, pointer.kro-ncrv.nl/steeds-meer-inzicht-bij-rechters-over-jarenlange-verkeerde-aanpak-intieme-terreur.

4. *Recht doen aan kinderen en ouders*,

2 februari 2023, rechtspraak.nl/binaries/content/assets/lov/ra/lov-ra-publicatie-reflectietraject-familie-jeugd.pdf.

5. GREVIO, *Building trust by delivering support, protection and justice, Netherlands, first thematic report*, oktober 2025; C. Driessen, 'Tik op de vingers voor Nederland: aanpak van geweld tegen vrouwen schiet structureel tekort', *NRC* 21 oktober 2025, nrc.nl/nieuws/2025/10/20/tik-op-de-vingers-voor-nederland-aanpak-van-geweld-tegen-vrouwen-schiet-structureel-tekort-a4910019.

6. A.G. Hendriks & I. Vledder, *Met liefde heeft het niets te maken. Over het herkennen en stoppen van intieme terreur*, Amsterdam: Cargo 2025.

Een verbeterde informatie-uitwisseling is natuurlijk belangrijk, maar volgens ons niet voldoende om veiligheid voor slachtoffers én hun kinderen te organiseren. Rechters, advocaten, raadsmedewerkers zullen op een fundamenteel andere manier naar zaken waar mogelijk sprake is van huiselijk geweld (waaronder dwingende controle) moeten gaan kijken.⁷ Kennisvermeerdering is cruciaal, maar ook een radicale breuk met het vechtscheidingsframe is nodig.

Het is bemoedigend dat Naves in *Trouw* laat weten dat in de opleiding van rechters meer aandacht komt voor het onderwerp huiselijk geweld en intieme terreur, maar het is nog steeds geen verplicht onderdeel van de scholing van iedere familie- en jeugdrechter. En we lezen helaas ook niet dat daar op korte termijn iets aan verandert.

De vraag dringt zich dan ook op: wat gaat de Rechtspraak concreet en op korte termijn doen om ervoor te zorgen dat zij slachtoffers van intieme terreur én hun kinderen voldoende beschermt?

Helaas zijn de uitspraken van Naves vooralsnog niet in beleid van de Rechtspraak ingebed. Dat dient wel te gebeuren. In de afgelopen twintig jaar is binnen het familierecht het model van de conflictscheiding ('vechtscheiding') het heersende paradigma geweest. In ons boek stellen we dit vechtscheidingsframe nadrukkelijk ter discussie. Het nog steeds belangrijke Visiedocument (echt)scheiding van ouders met kinderen uit oktober 2016 waarin er geen woord wordt gerept over eenzijdig geweld dient nodig te worden herzien. In plaats van iedere scheiding op tegenspraak te zien als een 'turbulente situatie van belangenstrijd tussen ouders' dienen familierechtelijke zaken in een vroeg stadium standaard gescreend te worden op huiselijk geweld (zowel partnergeweld als kindermishandeling).

Op dit moment zijn er in de rechtspraak geen beleidsmatige instrumenten waar slachtoffers het vertrouwen aan kunnen ontleen dat de rechter bij de beoordeling van hun zaak huiselijk geweld afdoende meeweegt. Deze verplichting volgt wel uit artikel 31 Verdrag van Istanbul, maar dit artikel is in Nederland niet geïmplementeerd. Zolang de wetgever geen initiatief neemt om een wettelijk toetsingskader in te voeren pleiten wij ervoor dat de Rechtspraak zelf een toetsingskader/richtlijn introduceert om ervoor te zorgen dat rechters huiselijk geweld adequaat meewegen in beslissingen over gezag en omgang.

Naast artikel 31 Verdrag van Istanbul zou volgens ons ook het mediationverbod uit artikel 48 Verdrag van Istanbul een veel belangrijker rol moeten krijgen binnen de familierechtspraak. Mediation en gezamenlijke hulpverlening is gecontra-indiceerd als er sprake is van een eenzijdig geweldspatroom zoals bij intieme terreur. Slachtoffers mogen op grond van het Verdrag daarom niet zomaar worden verwezen naar gemeenschappelijke hulpverlenings- en bemiddelingstrajecten. Artikel 48 leidt op dit moment een slapend bestaan binnen de rechtspraak. Slachtoffers van huiselijk geweld worden routinematig zonder enige screening doorverwezen naar gezamenlijke hulpverlening.⁸ Het is nog steeds riskant om als slachtoffer ter zitting aan te geven geen gebruik te willen maken van het Uniforme Hulpaanbod. Het is een reëel risico om in dat geval bestempeld te worden als de niet-meewerken-

de ouder met alle gevolgen van dien (bijvoorbeeld wijziging hoofdverblijfplaats van de kinderen).

Wij realiseren ons dat de familierechter ook beperkt wordt door de inhoud van het huidige hulpverleningsaanbod. Als hij vaststelt dat er sprake is van intieme terreur, dan blijkt zijn gereedschapskist leeg te zijn. In het Uniforme Hulpaanbod zitten er voor dit soort zaken immers geen adequate interventies. De Rechtspraak zal dus met de aanbieders om tafel moeten gaan om ervoor te zorgen dat het aanbod aansluit op de hulpvraag.

Toen wij rondom de publicatie van ons boek met journalisten spraken, realiseerden wij ons dat de misstanden die wij aan de orde stellen ook zolang hebben kunnen voortduren door de beslotenheid van het rechtsgebied. Het bleek dat zelfs doorgewinterde rechtbankverslaggevers geen idee hebben wat er zich in de familierechtspraak afspeelt. Dat is begrijpelijk: zittingen vinden achter gesloten deuren plaats en slechts 4% van de beschikkingen wordt gepubliceerd. De familierechtspraak voltrekt zich aan het zicht van het brede publiek en de pers kan haar controlerende functie niet uitoefenen. Belangrijk dus dat de Rechtspraak zich ook inspant de externe transparantie te vergroten, bijvoorbeeld door geaccrediteerde journalisten toegang tot zittingen te verlenen.

Wij doen de volgende voorstellen:

- neem expliciet afscheid van het vechtscheidingsframe;
- screen familierechtelijke zaken standaard op huiselijk geweld (zowel partnergeweld als kindermishandeling) in een vroeg stadium van de procedure in eerste aanleg;
- actualiseer het Visiedocument (echt)scheiding van ouders met kinderen uit 2016 en de Handreiking Uniform Hulpaanbod in scheidingsprocedures;
- implementeer artikel 31 Verdrag van Istanbul door introductie van een toetsingskader voor het meewegen van huiselijk geweld in beslissingen over gezag en omgang;
- maak scholing van alle familie- en jeugdrechters en gerechtssecretarissen over huiselijk geweld en de verschijningsvormen verplicht;
- geef gevolg aan de verplichting die volgt uit artikel 48 Verdrag van Istanbul door bij vermoedens van geweld partijen niet aan te sporen om mediation of andersoortige gemeenschappelijke trajecten te volgen;
- dring bij de Raad voor de Kinderbescherming erop aan dat adviesrapporten in gezag- en omgangszaken in lijn met EHRM-richtlijnen worden opgesteld;
- dring bij ketenpartners erop aan dat andere dan gezamenlijke hulpverlening wordt ontwikkeld;
- vergroot externe openbaarheid door toelaten van geaccrediteerde journalisten bij familierechtelijke zittingen.

Als de Rechtspraak daadwerkelijk vrouwen tegen hun gewelddadige ex wil beschermen, is het tijd voor een Actieplan aanpak intieme terreur. Mooie woorden alleen zijn niet genoeg. •

7. A.G. Hendriks & I. Vledder, 'Paradigma-wisseling in het familierecht, of (nog) niet?', *FJR* 2026/27.

8. A.G. Hendriks & W.S. Maas-van Weert,

'Mediation en gezamenlijke trajecten als norm bij huiselijk geweld? Art. 48 lid 1 Verdrag van Istanbul en de praktijk van het Nederlandse familierecht', *FJR* 2026/24.